

Глуценко О. О.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи,
Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ),
Україна; e-mail: yaalexus@gmail.com*

Райхерт Х. Я.

*студентка, Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ (м. Київ),
Україна; e-mail: danrai@rambler.ru*

НАСЛІДКИ ВІДМИВАННЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ ДОХОДІВ ДЛЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Анотація. Відмивання нелегальних доходів негативно впливає на реальний сектор економіки – на обсяги виробництва, на рівень споживання, на ділову активність, відносні ціни, заощадження, зайнятість, економічне зростання. Вказаний феномен також обнулює фінансовий сектор – його ліквідність, репутацію, фінансову стійкість. Негативний вплив відмивання проявляється і у сфері публічних фінансів – ухиляння від сплати податків в особливо великих розмірах, викривлення механізмів приватизації, викривлення даних фіскальної макростатистики. Монетарний сектор національної економіки також стає ураженим значним відтоком капіталу, зростанням волатильності відсоткових ставок та валютного курсу.

Ключові слова: «відмивання» нелегальних доходів, антилегалізаційний фінансовий моніторинг, тінізація, криміналізація.

Формул: 0; рис.: 6, табл.: 0, бібл.: 15

Глуценко О. О.

*к.э.н., доцент кафедры банковского дела, Львовский институт банковского дела
Университета банковского дела НБУ (г. Киев),
Украина; e-mail: yaalexus@gmail.com*

Райхерт Х. Я.

*студентка, Львовский институт банковского дела
Университета банковского дела НБУ (г. Киев),
Украина; e-mail: danrai@rambler.ru*

ПОСЛЕДСТВИЯ ОТМЫВАНИЯ НЕЛЕГАЛЬНЫХ ДОХОДОВ ДЛЯ ФИНАНСОВО - ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

Аннотация. Отмывание нелегальных доходов негативно влияет на реальный сектор экономики – на объемы производства, на уровень потребления, на деловую активность, относительные цены, сбережения, занятость, экономический рост. Указанный феномен также обнуляет финансовый сектор – его ликвидность, репутацию, финансовую устойчивость. Негативное влияние отмывания проявляется и в сфере публичных финансов – уклонение от уплаты налогов в особо крупных размерах, искажения механизмов приватизации, искажения данных фискальной макростатистики. Монетарный сектор национальной экономики также становится пораженным значительным оттоком капитала, ростом волатильности процентных ставок и валютного курса.

Ключевые слова: «отмывание» нелегальных доходов, антилегалізаційний фінансовий моніторинг, тенізація, криміналізація.

Формул: 0; рис.: 6, табл.: 0, бібл.: 15

Hlushchenko O. O.

*PhD, Associate Professor, Department of Banking, Lviv Institute
of Banking University of Banking National Bank of Ukraine,
Ukraine; e-mail: yaalexus@gmail.com*

Raikhert K. Y.

*Fifth course student of Lviv Institute of Banking University of Banking National Bank of Ukraine,
Ukraine; e-mail: danrai@rambler.ru*

CONSEQUENCES OF MONEY LAUNDERING OF ILLEGAL INCOMES FOR FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

Abstract. Money laundering can affect the real sector, that is, the production and consumption sphere, business activities, relative prices, saving, output, employment and growth. It can also affect the financial sector – its liquidity, reputation, integrity and stability. Or it can affect the public sector through unpaid taxes and a threat to privatization efforts. The monetary sector can be affected by means of higher capital inflows or volatile interest rates and exchange rates.

Key words: money laundering, anti-money laundering financial monitoring, shadowing, criminalization.

Formulas: 0; fig.: 6, tabl.: 0, bibl.: 15

JEL Classification: H 26, H 19, K 42.

Вступ. На сьогодні, «відмивання грошей» настільки тісно переплетене з легальним діловим середовищем, що контролювати його практично неможливо, не говорячи вже про повне викорінення даної соціально-економічної деструкції. Дослідженню фінансово-економічних наслідків відмивання нелегальних доходів необхідно приділити особливу увагу, оскільки деструкції, породжені вказаними наслідками є однією з найбільших загроз широкому спектру компонентів мікро- та макrorівневої фінансово-економічної безпеки на сучасному етапі.

Питанням протидії та запобіганню відмиванню нелегальних доходів, присвячені праці таких зарубіжних учених і практиків: Алієва В.М., Ангер Б., Волкера Дж., Зубкова В.А., Квека П., Коттке К., Масціандаро Д., Мельникова В.Н. Серед вітчизняних вчених і практиків варто виокремити праці: Антипова В.І., Барановського О.І., Бережного О.М., Борця Л.В., Глущенко О.О., Дзедзик І.Б., Дмитрова С.О., Зеленецького В.С., Комаровської, В.Л., Флейчук М.І.

Не зважаючи на те, що окремим аспектам стримування легалізації злочинних доходів приділена значна увага, – на практиці відчувається гостра недостача досліджень, які б давали синтетичне розуміння даної проблематики. І починати потрібно з аналізу наслідків вказаного феномену для економіки в цілому і для суб'єктів фінансово-економічної діяльності зокрема. Ідентифікація загроз є додатковим чинником актуалізації відповідних проблем, що у свою чергу, дає змогу концентрувати ресурси на пріоритетних напрямках державного регулювання, нагляду і стримування соціально-небезпечних форм девіантної поведінки окремих одиниць соціуму.

Постановка завдання. Метою даної статті є проведення комплексного аналізу наслідків відмивання нелегальних доходів для фінансово-економічної безпеки країни. При написанні статті використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних процесів: методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, порівняння та математичного моделювання; економіко-статистичний та графічний методи.

Результати. На сьогоднішній день найповніше дослідження впливу відмивання злочинних доходів на різні сфери соціально-економічного життя здійснене робочою групою під головуванням Бріджит Ангер – професора університету Утрехт (Нідерланди). В основу вказаного дослідження лягли численні публікації міжнародних організацій (МВФ, ОЕСР, ФАТФ), а також джерела з економічної пошукової бази даних Econlit, яка нараховує понад 750 журналів і більше 44000 наукових робіт [1]. Лише п'ять праць з сукупності тих, що були проаналізованими групою Б. Ангер містили емпіричні виміри окресленої проблеми [2-6]. Зведеним результатом цих досліджень є висновок про те, що відмивання «брудних» коштів негативно впливає на: реальний сектор (сферу виробництва і споживання); фінансовий, монетарний, соціальний та політичний сектори. Більш детальний аналіз наслідків відмивання нелегальних доходів для національної економіки дозволяє поділити їх на короткострокові і довгострокові (за критерієм часового періоду, в межах якого вказані

наслідки себе проявляють). Тому доцільно розглянути відповідні наслідки по чергово, з урахуванням часового лагу у їх прояві.

Втрати для жертви (предикатного злочину) і вигоди для злочинця. Переважна більшість предикатних злочинів мають прямий негативний вплив на суб'єктів реального сектору економіки. Для прикладу, одним з найбільш актуальних видів нелегальної діяльності у наші дні є шахрайство. Оцінити повні втрати для економіки від шахрайства досить складно, з огляду на велику кількість форм прояву даного феномену, які до того ж швидко змінюються у часі. Наймасштабнішим аналітичним дослідженням негативних наслідків шахрайства для світової економіки є звіт 2012 року сертифікованих (асоціацією сертифікованих спеціалістів з питань шахрайства США – Association of Certified Fraud Examiners) спеціалістів з розслідування шахрайства для ООН, який серед іншого встановив, що ділові одиниці щороку втрачають приблизно 5% власних доходів від різних способів шахрайства. З урахуванням того, що обсяг світового ВВП у 2011 році склав 70,28 трлн. доларів США, глобальні збитки від шахрайства вимірювалися сумою у 3,5 трильйони доларів США [7].

Спотворення споживання і заощаджень. З огляду на те, що за результатами вчинення предикатного злочину кошти переходять від жертви до злочинця, використання цих коштів злочинцем відрізняється від тих напрямів, в яких відповідні доходи могли б бути використані справжнім їх власником. Бріджит Ангер за результатами раніше окресленого аналізу, виділяє чотири поведінкових групи злочинців за ознакою витрачання ними коштів, одержаних внаслідок вчинення предикатних злочинів (див. рис. 1) [1, ст. 124].

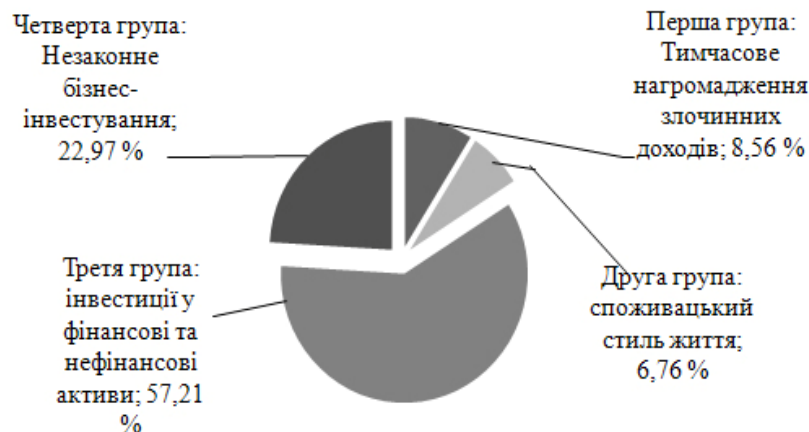

Рис. 1. Напрями витрачання злочинних доходів*

*Джерело: [1, ст. 124]

З вищенаведеного рисунку можна визначити частку грошей, яка відмивається. Виходячи з консенсусного трактування поняття відмивання «брудних» коштів, яке склалося у міжнародній практиці, перша та друга групи не відносяться до феномену відмивання. Відмивання необхідне для третьої та четвертої груп, оскільки перед інвестуванням суб'єкт зобов'язаний підтвердити легальність походження коштів (враховуючи правила регулювання фінансових ринків, встановлені у всіх країнах світу з розвинутою біржовою інфраструктурою), заснування бізнесу, входження у склад акціонерів з істотною участю в капіталі, потребує наявності чистих грошей. Таким чином можна визначити, що принаймні для розвинутих країн, 80% злочинних доходів потребують відмивання, виходячи із поведінкових переваг злочинців.

Для точної оцінки того, як відмивання злочинних доходів змінює структуру споживання та заощаджень потрібні постатейні порівняння поведінки злочинців і легальних домогосподарств (господарюючих суб'єктів). На сьогодні таке порівняння ні в Україні, ні в глобальному масштабі (на рівні міжнародних організацій) не

здійснювалось. Тому будь-які висновки з даного питання є попередніми, неповними (насамперед через латентність даних) і такими, що потребують подальших емпіричних досліджень.

Спотворення інвестицій. Негативний вплив відмивання злочинних доходів на інвестування логічно виводиться з того, що у своїх інвестиційних перевагах, особи, що відмивають кошти керуються швидше бажанням уникнути контролю і виявлення, ніж максимізацією інвестиційного доходу, що має наслідком перерозподіл коштів на користь тих активів, які генерують незначну ділову активність, зайнятість і валову додану вартість, відволікання доходів від довгострокових інвестицій в реальний сектор економіки і переведення їх у спекулятивні, ризикові і низькоякісні («сміттєві») активи [8]. Оцінити привабливість ринку з точки зору його ємності для інвестицій, пов'язаних із відмиванням злочинних доходів в Україні можна за показником валової доданої вартості окремих видів економічної діяльності. З проведеного нами аналізу даних Державної служби статистики України можна зробити висновок, що найбільш ємним в Україні є сектор торгівлі, при цьому роздрібна торгівля є найбільш привабливою для її використання в операціях із відмивання «брудних» коштів з огляду на переважаючий готівково-орієнтований характер розрахунків у ній. Досить привабливо з точки зору ємності ринку виглядає діяльність у сфері транспорту і зв'язку з показником валової доданої вартості 141,6 млрд.грн. за результатом 2012 року (в Україні у розрахунках за транспортні послуги досить поширеними є тіньові готівкові розрахунки; у сфері зв'язку поширення набули сурогатні гроші – «скреч-карти», які широко використовуються у конвертаційних тіньових операціях). Операції з нерухомим майном (у тому числі спекулятивні купівля-продаж) за показником валової доданої вартості займають четверте місце з показником 129,2 млрд.грн. за результатом 2012 року. Показовим є те, що спекулятивний ринок нерухомості в Україні у 3,4 рази перевищує ринок будівництва за показником валової доданої вартості (38,6 млрд.грн. за результатом 2012 року). Фінансова діяльність перебуває на сьомому місці серед інших видів економічної діяльності за обсягом доданої вартості, яка створюється у ній. Значною мірою це пояснюється недорозвинутістю вітчизняного фондового ринку та фінансових інструментів, які котируються на ньому. Однак, фінансові установи (у першу чергу банки) залишаються основною технологічною ланкою у проведенні операцій із відмивання злочинних доходів. Діяльність готелів і ресторанів тільки починає набирати обертів в Україні, залишаючись на останньому місці за аналізованим нами показником [9].

Недобросовісна конкуренція. Володіючи постійним потоком іллегальних доходів, злочинці можуть вкладати їх у належний їм легальний бізнес, по суті дотуючи його на безповоротній і безвідсотковій основі, тим самим, одержуючи величезну конкурентну перевагу перед легальними конкурентами у процесі завоювання ринкової ніші.

Зміни в імпорті та в експорті. Операції із відмивання «брудних» коштів також спотворюють дані про обсяги імпорту та експорту в країні. З урахуванням окресленого вище, особи, які відмивають злочинні доходи схильні до споживання (зазвичай імпортних) товарів розкоші, або ж закордонного споживання/інвестування доходів нелегального походження. Результатом таких тенденцій стають проблеми з від'ємним сальдо платіжного балансу. Вказаний імпорт не генерує внутрішньої економічної активності, зайнятості і може спричиняти зниження внутрішніх цін (дефляцію) через відволікання грошової маси у зовнішній товарообіг, що у свою чергу стає причиною зменшення продуктивності вітчизняних підприємств.

Разом з тим, відмивання злочинних доходів здатне суттєво спотворити експортно-імпортні ціни. Найпоширенішою тактикою, яка використовується у процесі відмивання нелегальних потоків капіталу є придбання імпортних товарів по завищених цінах і експорт по занижених цінах. Механізм відмивання доходів за допомогою

«трансфертного ціноутворення» відноситься до проблеми, практика протидії якій у розвинутих країнах налічує не один десяток років [10]. Принагідно зазначимо, що в Україні дана практика набула поширення з перших років її незалежності, однак лише у липні 2013 року відбулося її законодавче врегулювання шляхом прийняття закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» [11].

Зміни у виробництві, доходах і зайнятості. Відмивання злочинних доходів негативно також впливає на випуск (виробництво товарів, робіт і послуг), доходи і зайнятість, шляхом відволікання ресурсів, як було окреслено вище, з секторів, які генерують високий рівень продуктивності (легка, харчова промисловість, машинобудування, тощо) у сектори, які «стерилізують» економічну активність (спекуляції на ринку нерухомого майна; торгівля дорогоцінними металами, камінням та виробами з них; торгівля антикваріатом, тощо). Мультиплікатори «стерильних» секторів економіки є меншими у термінах випуску, доходу і зайнятості і, таким чином, генерують чисті втрати для економіки у порівнянні з ситуаціями, коли б гроші витрачались (інвестувалися) у нестерильні сектори.

Консалтингова служба Джона Волкера, на замовлення австралійського підрозділу фінансової розвідки, використавши модель «витрати-випуск», оцінила ефект спрямування 1 мільйона австралійських доларів із сфери звичайного споживання у сферу придбання нерухомого майна. Чистий ефект для австралійської економіки за результатами проведеної оцінки вимірювався втратами у виробництві на суму 1,13 млн. австралійських доларів, втратами у доходах на суму 609 тис. австралійських доларів і втратою 25 робочих місць [5, ст. 33].

Репутаційні ризики країни та зміни у прямих іноземних інвестиціях та потоках капіталу. Ушкоджена репутація фінансового сектору країни, який починає в цілому асоціюватися із потоками доходів іллегального походження, має наслідком суттєвий відтік прямих іноземних інвестицій з відповідної країни. Пряме інвестування припиняється і з боку внутрішнього інвестора, оскільки репутаційні ризики породжують відчуття незахищеності права приватної власності та недовіри принципу верховенства права у країні, всі сфери життєдіяльності якої, дедалі більше поглинаються організованою злочинністю. Вказане наглядно ілюструється наступним графіком Індексу Української біржі, який є лакмусовим папірцем розвитку національної економіки на сучасному етапі (див. рис. 2.). З даного графіка чітко видно дві низхідні хвилі, які характеризують динаміку капіталізації «блакитних фішок» національного фондового ринку. Якщо першу низхідну хвилю (з 06.01.2008 по 08.03.2009 р.) можна пояснити наслідком світової фінансової кризи, то друга низхідна хвиля (з 27.03.2011р. по 28.10.2013 р.) нічим іншим, як втратою довіри насамперед зовнішніх інвесторів до України пояснити не можна.

Рис. 2. Динаміка Індексу Української біржі з 06.01.2008 по 28.10.2013рр.*
*Графік згенерований засобами інформаційно-торгової системи QUIK

Проведене нами, ранжування країн з перехідною економікою за рівнем її тінзації, здійснене за результатами опрацювання найактуальнішого загальносвітового аналітичного звіту групи Фрідріха Шнайдера, опублікованого 13.12.2010 р. показує, що середній рівень тінзації економіки України становить 50% ВВП, що виводить Україну на друге місце серед 21 країни з перехідною економікою та є ілюстрацією надграничного рівня загроз з точки зору національної економічної безпеки. Ранжування національних економік 162 країн світу за рівнем їх тінзації, здійснене за результатами опрацювання вищезгаданого аналітичного звіту групи Ф.Шнайдера свідчить про те, що на кінець першої декади XXI століття, економіка України входить до 15-ти найбільш тінзованих країн світу з показником, який на 17% перевищує середньосвітове значення тінзації [12].

Однак, вищерозглянуті показники тінзації, розраховані в основному за допомогою методу динамічних мультиплікаторів (ДУМІМІС) австрійського економіста Ф. Шнайдера мають серйозний недолік, оскільки вказаний метод не враховує кримінальної (найбільш латентної, але й найбільш небезпечної з суспільної точки зору) складової тінзації національних юрисдикцій. ДУМІМІС прораховує лише «сіру» тінь, яка здебільшого пов'язана з ухиленням від сплати податків унаслідок прихованого виробництва легальних товарів, робіт і послуг. Разом з тим, у якості джерел походження коштів, які відмиваються, є серйозні кримінальні злочини. Приблизні обсяги кримінальної тінзації національної фінансово-економічної сфери дозволяють оцінити дані Державної служби фінансового моніторингу України, які є результатом обробки повідомлень про підозрілі фінансові операції, що проводяться клієнтами через фінансово-кредитні установи. Так, упродовж 2003-2012 років Держфінмоніторинг одержав (кумулятивно) майже 9 мільйонів таких повідомлень від СПФМ. Кумулятивний вимір антилегалізаційної (кримінально-тіньової) проблеми в Україні у грошовому її еквіваленті за 2003-2011 років за повідомленнями СПФМ (банків) склав 3,2 трильйони гривень. Помітним є ексцес 2010 року по сумах фінансових операцій, про які СПФМ поінформували Держфінмоніторинг. Проведений нами аналіз свідчить про те, що даний ексцес не був обумовлений інфляційними процесами, оскільки перевищував їх рівень у 17 разів. Ексцес не можна списати і на зміну чинного антилегалізаційного законодавства, оскільки його норми набули чинності лише з 21 серпня 2010 року (див. рис. 3):

Рис. 3. Темпи приросту сум підозрілих ФО та ІСЦ*
* Джерело: складено автором за [13], [14]

На рис. 4 показано співвідношення сум підозрілих фінансових операцій до ВВП та до Зведеного бюджету України.

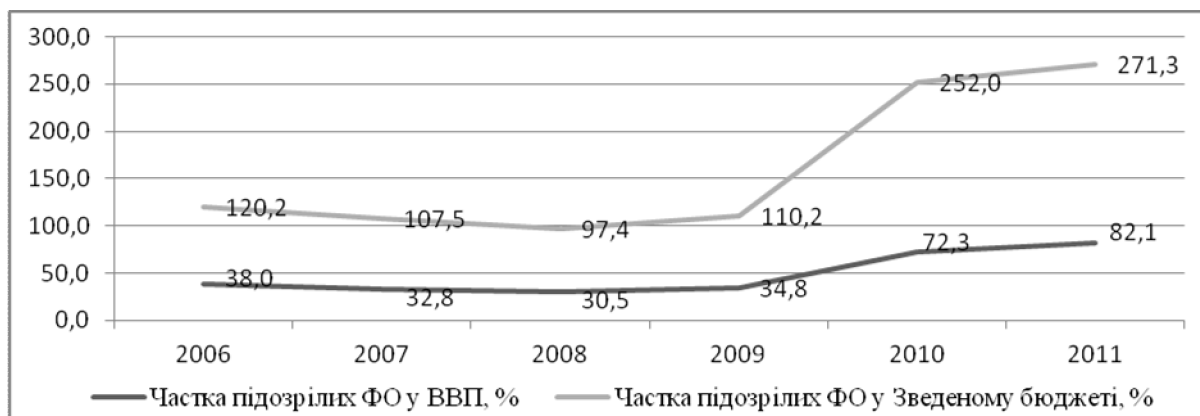

Рис. 4. Частка підозрілих ФО у ВВП та у Зведеному бюджеті України*

* Джерело: розраховано та складено автором за [13], [14], [15]

З рис. 4 можна зробити приблизний висновок про те, що кошти в обсязі 82% вітчизняного ВВП та 271% до Зведеного бюджету України, мають ознаки протиправного (кримінального) джерела походження, місця знаходження та/або способу їх використання.

Аналіз результативних показників інституту антилегалізаційного фінансового моніторингу в Україні є додатковим доказом надвисокого рівня загроз криміналізації фінансово-кредитних установ України (насамперед банків, оскільки 97% всіх повідомлень про підозрілі фінансові операції надходять саме від банків), наростання репутаційних ризиків країни для легальних інвесторів та зростання аттракторності України для інвесторів іллегальних.

Вплив на показники економічного зростання. Найсучаснішим дослідженням, яке проводить оцінку впливу відмивання нелегальних доходів на ВВП країни є вищезгадуваний нами звіт аналітичної групи на чолі з Бріджит Ангер для міністерства фінансів Нідерландів за 2006 рік. Результати вказаного звіту дають змогу зробити цілий ряд цікавих висновків. Один з них полягає у тому, що коли незалежну змінну рівняння регресії, пов'язану із статистикою відмивання нелегальних доходів, замінити кількістю вчинених (зареєстрованих) у певній країні злочинів, тоді слід врахувати, що при зростанні кількості злочинів на 1%, ВВП зменшується на 0,12%. Ще більш цікавим висновком є те, що негативний вплив рівня злочинності на ВВП зростає із зростанням обсягів відмивання доходів (у даному випадку при зростанні кількості злочинів, вчинених у зв'язці із відмиванням доходів на 1%, ВВП зменшується на 0,26-0,48%) [1, ст. 180].

Не менш цікавим є той факт, що коли ми розглядаємо вплив відмивання доходів на ВВП без прив'язки до сукупності предикатних злочинів, які передують процесу відмивання, то вказаний вплив є позитивним і знаходиться в межах від 0,06 до 0,14% приросту ВВП за умови приросту операцій із відмивання нелегальних доходів на 1% в межах року. Цей факт прояснює вигоди тих країн (офшорних фінансових центрів), які конкурують за право проводити відмивання через свою фінансову систему тих коштів, які одержані від злочинів, вчинених у інших (відмінних від країни відмивання) юрисдикціях світу. Аморальність і антигуманність такої практики є очевидною і потребує синхронізованого, гармонізованого та безумовного глобального стримування. З огляду на те, що в Україні подібного роду дослідження не проводились жодного разу, ми вирішили використати результати описаної регресійної моделі для апроксимації характеристик впливу приросту операцій із відмивання доходів та приросту злочинності на уповільнення темпів економічного зростання (темпів росту ВВП) та на

мобілізацію доходів до Зведеного бюджету України. Результати наших розрахунків показані на рис. 5 і 6.

З проведеного нами аналізу випливає, що за період з 2004 по 2011 рік включно, внаслідок приросту операцій із відмивання нелегальних доходів (у якості відповідного індикатора використані статистичні дані Держфінмоніторингу України про суми підозрілих фінансових операцій за повідомленнями СПФМ), Україна втратила від 61 до 82 млрд грн ВВП (кумулятивно) та від 0,8 до 1,1% доходів у Зведеному бюджеті України за доходами. Найбільш значними ці втрати були у 2010 році – від 30 до 41 млрд грн ВВП та від 2,9 до 3,8% доходів у Зведеному бюджеті України за доходами лише в межах одного року.

Рис. 5. Втрати у обсягах ВВП внаслідок приросту відмивання доходів та приросту злочинності в Україні (млрд грн)*

* Джерело: розраховано та складено автором за [13], [14], [15]

Втрати внаслідок приросту злочинності в Україні ми визначили за період з 2006 по 2011 рік включно (з огляду на відсутність доступу до порівняльних статистичних даних на сайті МВС України за 2012 та за роки, які передували 2005-му, ми використали статистику зареєстрованих заяв та повідомлень про злочини за період з 2005 по 2011 роки включно у якості індикатора приросту рівня злочинності в Україні). Україна втратила від 38 до 151 млрд грн ВВП (кумулятивно). Найбільш значними ці втрати були у 2010 і 2011 роках – від 10,5 до 43 млрд. грн. в межах кожного року.

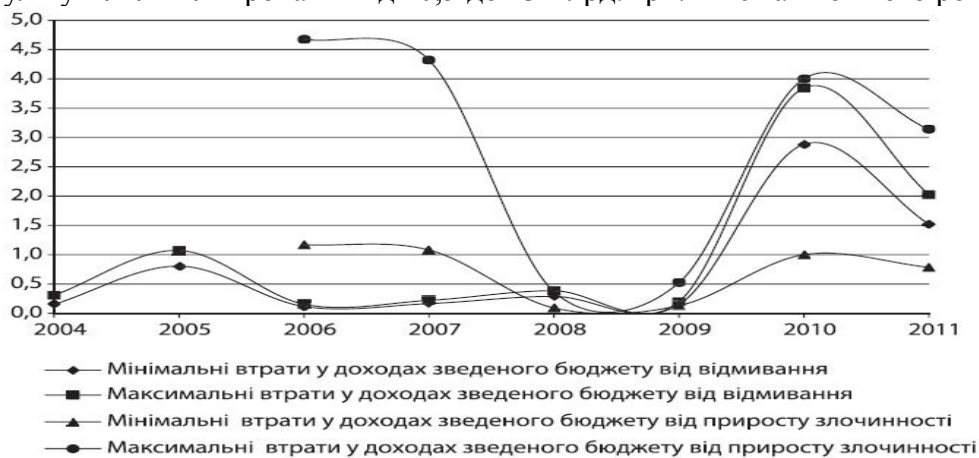

Рис. 6. Втрати у доходах Зведеного бюджету України внаслідок приросту відмивання доходів та приросту злочинності в Україні (%)*

* Джерело: розраховано та складено автором за [13], [14], [15]

Відповідні апроксимовані середньорічні відсоткові втрати у Зведеному бюджеті України за доходами внаслідок зростання рівня злочинності знаходились у межах від 0,7 до 2,8% недоодержаних доходів, причому найбільш відчутними ці втрати були за результатами 2010 року – від 1 до 4%.

Необхідно ще раз наголосити на тому, що відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом слід розглядати виключно у взаємозв'язку із предикатними злочинами, які їм передують.

Висновки. Оцінка впливу відмивання доходів на показники економічного зростання свідчить про негативний вплив даного явища на розмір ВВП, структуру споживчого попиту, обсяги експорту-імпорту, конкуренцію, доходи домогосподарств і держави, зайнятість, потоки капіталу, дані економічної статистики, репутацію країни та її фінансових установ, тощо.

Проведений нами аналіз свідчить про значні втрати у ВВП та у доходах Зведеного бюджету України з 2004 по 2011 рік включно, внаслідок приросту операцій із відмивання нелегальних доходів та приросту злочинності в Україні. На кінець першої декади XXI століття, економіка України входить до 15-ти найбільш тінізованих країн світу та посідає друге місце за цим показником серед країн з перехідною економікою.

З урахуванням біфуркаційних умов розвитку України, нами доведено наявність специфічного національного мегатренду: фінансово-економічна сфера України – криміналізується. Вказані висновки випливають з результатів аналізу кількості повідомлень до ДСФМ про підозрілі операції, сум операцій, про які повідомлялось, їх частки у ВВП та Зведеному бюджеті України за доходами, а також з наростаючих темпів непрогнозованих загроз (значний ексцес 2010 року по сумах фінансових операцій, про які було повідомлено СПФМ не був спричинений інфляційними процесами).

Нами окреслено спектр проблем, на вирішення яких мають бути спрямовані зусилля учасників взаємодії та інформаційного обміну в рамках системи антилегалізаційного фінансового моніторингу в Україні, що може стати вагомим підґрунтям підвищення ефективності та результативності даної системи, а також запорукою розробки, впровадження і подальшого поширення цілісного комплексу заходів аналітичного і оперативного-розшукового характеру, який сприятиме переходу від традиційної протидії і боротьби із наслідками суспільно-небезпечних протиправних діянь до стратегії проактивного запобігання і системної нейтралізації кримінально-емних елементів фінансово-економічної сфери.

Література:

1. Unger, Brigitte. The scale and impacts of money laundering [Text] / B. Unger. – Cheltenham, UK ; Massachusetts, USA : Edward Elgar Publishing, 2007. – 228 p.
2. Tanzi, V. Macroeconomic Implications of Money Laundering, in E.U. Sanova, Responding to Money Laundering, International Perspectives [Text] / V. Tanzi. – Amsterdam : Harwood Academic Publishers. – 1997. – P. 91–104.
3. Quirk, Peter J. Macroeconomic implications of money laundering [Text] / Peter J. Quirk // IMF-Working Paper, 96/66. Washington D.C. – 1996.
4. Quirk, Peter J. Money Laundering: Muddying the Macroeconomy, Finance and Development [Text] / Peter J. Quirk. – 1997. – 34 (1). – P. 7–9.
5. Walker, J. Estimates of the Extent of Money Laundering in and through Australia [Text] / J. Walker // Paper Prepared for the Australian Transaction Reports and Analysis Centre, Queanbeyan: Jonh Wolker Consulting Services. – 1995. – September.
6. Masciandaro, D. Money laundering: the economics of regulation [Text] / D. Masciandaro // European Journal of Law and Economics. – 1999. – №3. – P. 225–240.
7. The ACFE's 2012 Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse [Electronic resource]. – Available at: <http://www.acfe.com/rtn.aspx>,
8. Bartlett, L. Brent. Economic Research Report For The Asian Development Bank: The negative effects of money laundering on economic development [Electronic resource] / L. Brent Bartlett. – Available at: <http://www.u4.no/recommended-reading/the-negative-effects-of-money-laundering-on-economic-development>.
9. Державна служба статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Baker, W. Raymond. The Biggest Loophole in the Free-Market System [Electronic resource] / W. Raymond Baker // *The Washington Quarterly*. – 1999. – October. – P. 29–46. Available at: <http://www.brookings.edu/~media/research/files/articles/1999/9/autumn%20corruption%20baker/baker.pdf>
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення: Закон України від 04.07.2013 р. за № 408-VII [Текст] // *Голос України* від 07.08.2013 № 145.
12. Schneider, F. New Estimates for the Shadow Economies all over the World [Text] / F. Schneider, A. Buehn, C. Montenegro / *International Economic Journal*. – 2010. – Vol. 24. – № 4. – P. 443–461.
13. Звіти Державної служби фінансового моніторингу: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=88&lang=uk.
14. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia_2013-c7954.pdf.
15. Міністерство фінансів України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77427.

Стаття надійшла до редакції 03.09. 2014

©Глуценко О. О., Райхерт Х. Я.

References

1. Unger, B. (2007). *The scale and impacts of money laundering*. Cheltenham, UK, Massachusetts, USA: Edward Elgar Publishing, 228.
2. Tanzi, V. (1997). *Macroeconomic Implications of Money Laundering*, in E.U. Sanova, *Responding to Money Laundering, International Perspectives*. Amsterdam: Harwood Academic Publishers, 91-104.
3. Quirk, P. J. (1996). Macroeconomic implications of money laundering. *IMF-Working Paper*. 96/66. Washington D.C.
4. Quirk, P. J. (1997). Money Laundering: Muddying the Macroeconomy. *Finance and Development*, 34 (1), 7-9.
5. Walker, J. (1995, September). Estimates of the Extent of Money Laundering in and through Australia. *Paper Prepared for the Australian Transaction Reports and Analysis Centre*. Queanbeyan: Jonh Wolker Consulting Services.
6. Masciandaro, D. (1999). Money laundering: the economics of regulation. *European Journal of Law and Economics*, 7, 3, 225-240.
7. *The ACFE's 2012 Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse*. Available at <http://www.acfe.com/rtnn.aspx>
8. Bartlett, L. B. *Economic Research Report For The Asian Development Bank: The negative effects of money laundering on economic development*. Available at <http://www.u4.no/recommended-reading/the-negative-effects-of-money-laundering-on-economic-development/>
9. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. Available at <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Baker, W. R. (1999). The Biggest Loophole in the Free-Market System. *The Washington Quarterly*, 29-46. Available at <http://www.brookings.edu/~media/research/files/articles/1999/9/autumn%20corruption%20baker/baker.pdf>
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення: Закон України від 04.07.2013, 408-VII. (2013). *Holos Ukrainy* 145.
12. Schneider, F., Buehn, A., & Montenegro, C. (2010) New Estimates for the Shadow Economies all over the World. *International Economic Journal*, 24, 4, 443–461.
13. *Zvit derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorinhu*. Available at http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=88&lang=uk
14. *Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2013 rotsi: Shchorichne poslannia Prezidenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Available at http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia_2013-c7954.pdf
15. *Ministry of Finance of Ukraine*. Available at http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77427

Received 03.09.2014

© Hlushchenko O. O., Raikhert K. Y.